

20.1.2025

Asia/12

12

V 5.2.2025, Valtuutettu Otso Kivekkään aloite historiallisten raitiovaunujen säästämiseksi

HEL 2024-007072 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Otso Kivekäs ja 35 muuta valtuutettua esittävät aloitteensa, että kaupunki valmistelee yhteistyössä Kaupunkiliikenteen ja muiden asiaan liittyvien tahojen kanssa säätöön tai muun mallin, jolla historialliset ratikat voidaan säilyttää ja mahdollisuuksien mukaan liikennöidä niillä kantakaupungin rataverkolla. Aloite on liitteenä 1.

Raitiovaunut ovat Suomen mittakaavassa leimallisesti helsinkiläinen ilmiö ja osa asukkaiden ja kaupungin identiteettiä ja historiaa. Hevosraitiavaunuista vuonna 1891 alkanut joukkoliikenne on ollut edellytys kaupungin kasvulle ja laajenemiselle. Kantakaupungin raitiotieverkko on rakentunut 1800-luvun lopulta lähtien osaksi laajenevaa kaupunkirakennetta ja myös katumiljöön olennaiseksi osaksi. Kantakaupungin pohjoisosassa – erityisesti Kalliossa ja Vallilassa – raitioteiden kaupunkikuvallinen merkitys on huomattava. Vallilan, Koskelan ja Töölön raitiovaunuvarikot ovat myös arvokkaita lähialueensa rakennetun ympäristön osia.

Ratikkamuseo on yksi Helsingin kaupunginmuseon viidestä museosta. Kaupunginmuseon raitiovaunukokoelmassa on yhteensä 11 moottori- ja perävaunua, joista viisi on tällä hetkellä nähtävillä Ratikkamuseon näyttelyssä. Ratikkamuseon tavoitteet ja toiminta eivät kuitenkaan välttämättä ole yhteneviä tai yhteen sovitettavissa historiallisten raitiovaunujen liikennöinnille asetettaviin tavoitteisiin.

Olisi suotavaa, että museoesineiden ohella käytössä olisi myös liikennöivää historiallista kalustoa, jolloin vaunut on mahdollista kokea osana katu-ympäristöä. Toimivan raitiovaunukaluston laajemmalla kulttuuri- matkailukäytöllä on mahdollista tuoda raitioteiden ja samalla koko kaupungin historian lähemmäksi yleisöä tavalla, jota ei voi täysin korvata näyttelymateriaalilla.

Helsingin raitioliikenteessä on käytetty 130 vuoden aikana lukuisia erityyppisiä raitiovaunuja. Tietoa näistä aiemmin liikenteessä käytetyistä

vaunuista on säilytetty ratikkamuseossa. Erityyppisiä vanhoja liikenteessä toimineita vaunuja on kuitenkin aina ollut enemmän kuin mitä raitiovaunumuseon kokoelmiin on kyetty sijoittamaan. Raitiovaunukaluston poistuessa käytöstä sitä on tarjottu ensisijaisesti ratikkamuseon käyttöön. Museolla on ollut mahdollisuus valita kokoelmaansa parhaiten sopivat vaunut.

Museolle luovutettujen raitiovaunujen lisäksi liikenneliikelaitos (HKL) ja Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy (Kaupunkiliikenneyhtiö) ovat käyttäneet vanhoja raitiovaunuja pohjana huoltovaunuille, tilausajoliikenteessä, muuntanut ravintolavaunuiksi, myynyt harrastajille kunnostettavaksi tai luovuttanut yhteisöille esillä pidettäväksi.

Vanhoja vaunuja ja käytössä olevaa linjaliikennekalustoa on käytetty tilausajoliikenteeseen. Tilausajokäyttöön on myös vuokrattu vaunuja ulkopuolisille toimijoille, kuten Stadin Ratikat Oy:lle ja Oy Sinerbrychoff Ab:lle. Toimijat ovat vastanneet tilausajojen myynnistä ja mahdollisesti myös kuljettajien hankkimisista.

Ravintolaraitiovaunuksi muunnetun vaunun Spårakoffin liikennöintisopimus kattaa kaikki kunnossapidon ja operoinnin kustannukset.

HKL on myynyt joitakin vanhoja erittäin huonokuntoisia raitiovaunuja harrastajille nimellistä korvausta vastaan sillä ehdolla, että harrastajat vastaavat vaunujen rakentamisesta uudelleen toimintakuntoisiksi. Tällaisia uudelleen rakennettuja raitiovaunuja ei katsota museaalisesta näkökulmasta enää aikakautensa edustajiksi, vaan kopioiksi. Näitä uudelleen rakennettuja vaunuja Stadin Ratikat Oy käytti ennen koronapandemiaa pienimuotoiseen kesäiseen museoliikenteeseen Helsingin keskustan alueella. Liikennöinnistä saadut tulot eivät kuitenkaan kattaneet kaikkia tilausajoliikenteen hoitamisesta aiheutuneita kuluja. Museoliikenteen liikevaihto oli vuonna 2019 n. 34 000 euroa.

Yksi vanha raitiovaunu rakennettiin uusiksi Koneen säätön ja Kulosaarisäätön tuella. Tämä Brändö-raitiovaunu on replika alkuperäisestä Kulosaareen 1920-luvulla liikennöineestä raitiovaunusta. Uudelleenrakentamisen jälkeen vaunua on käytetty yksittäisissä tilaisuuksissa, mutta laajempaa tai säännöllistä käyttöä sillä ei ole ollut.

Vuonna 2018 HKL luovutti hakemuksesta kolme vanhaa raitiovaunua sekä kaksi perävaunua yhteisöille, joiden tuli esittää hyväksyttävä käytötarkoitus ja osoittaa miten vaunuista huolehditaan.

Perinneraitiovaunutoiminnan suunnittelu 2018-2022

Museolle luovuttamattomien ja vielä pääosin ajokuntoisten vanhojen raitiovaunujen tuleva käyttö nousi esille vuonna 2018 raitiovaunuvari-

20.1.2025

Asia/12

koiden kehittämissuunnitelman laatimisen yhteydessä. Vanhoilla varikoilla oli ollut riittävästi sopivia raiteiden päitä ja nurkkia, mihin linjalikenteestä poistuneita vanhoja vaunuja voitiin jättää säilöön mutta varikoiden kehittymisen myötä tilanne voi muuttua. Lisäksi raitiovaunuharrastajat ehdottivat raitiovaunumuseon toimintaa laajempaa säilyttämisratkaisua.

Vuoden 2018 kesäkuussa käynnistettiin perinneraitiotietoinnin kehittämisen suunnittelukokoukset. Kokouksiin osallistui HKL:n lisäksi henkilöitä kaupunkiympäristön toimialalta, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta ja Stadin Ratikat Oy:stä. Koronapandemian aikana perinneraitiotietoinnin suunnittelu hiipui eikä suunnittelutyön tuloksena syntynyt toteutusvalmista mallia perinneraitiotietoinnin järjestämiselle.

Kaupunkiympäristölautakunta, kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunta ja Kaupunkiliikenneyhtiö kannattavat lausunnoissaan toiminnan mahdollistavan mallin selvittämistä ja ovat osaltaan valmiit osallistumaan selvitystyöhön. Perinneraitiotietoinnin järjestelyjen suunnittelutyötä jatketaan ja laaditaan selvitys.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 4 momentin mukaan kaupunginvaltuustossa käsitellään vastaus aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua. Kaupunginhallituksen on esitettävä antamansa vastaus käsiteltäväksi kaupunginvaltuustossa viimeistään kahdeksan kuukauden kuluessa aloitteen jättämisestä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutettu Otso Kivekkään aloite
- 2 Perinneratikkalausunto 2024-12-18
- 3 Perinneratikkaselvitys 2024-12-18

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Aloitteen tekijä

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

